

Nr 82

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändring i förordningen den 30 maj 1941 (nr 350) angående skogsvårdsstyrelser, m. m.; given Stockholms slott den 15 februari 1957.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att godkänna härvid fogade förslag till

- 1) förordning om ändring i förordningen den 30 maj 1941 (nr 350) angående skogsvårdsstyrelser,
- 2) förordning angående ändrad lydelse av 44 och 52 §§ förordningen den 4 mars 1955 (nr 110) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

BERTIL

Bernhard Näsgård

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen redovisas en av skogsstyrelsen verkställd översyn av lagen den 6 juni 1930 (nr 202) om begränsning av rätten att avverka skog å intecknad fastighet, föranledd av hemställan av 1954 års riksdag. Skogsstyrelsen har uttalat, att lagen bör upphävas. I propositionen föreslås emellertid icke någon ändring av nämnda lag, men viss ändring i skogsvårdsstyrelseförordningen. Ändringen innebär, att skyldighet införes för skogsvårdsstyrelserna att på framställning lämna vissa långgivare, som beviljat lån mot inteckning i fastighet med växande skog, rapporter om utstämplingar eller avverkningar på den intecknade fastigheten, vilka skett i strid med lånevillkor. För rapportgivningen skall styrelserna äga rätt till skäligen ersättning. Det förutsättes att, om denna rapportskyldighet införes, kretsen av de långgivare på vilka begränsningslagen nu är tillämplig skall kunna minskas. Vidare föreslås sådana ändringar i samma förordning att disciplinär bestraffningsrätt för skogsvårdsstyrelse införes och att stadgande om besvärstid m. m. kommer i överensstämmelse med motsvarande bestämmelse i allmänna verksstadgan. Slutligen föreslås upphävande av den i förordningen om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar intagna föreskriften om att styrelse för hypoteksförening, därest den så finner erforderligt, vid belåning av växande skog skall tillämpa begränsningslagen.

Förslag
till
Förordning
om ändring i förordningen den 30 maj 1941 (nr 350)
angående skogsvårdsstyrelser

Häri genom förordnas, att 2—4 §§ samt 9 § förordningen den 30 maj 1941 angående skogsvårdsstyrelser¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 §.

2 §.

Hos skogsvårdsstyrelse — — — utfärdat avlöningsreglemente.

Skogsvårdsstyrelse må — — — skogsstyrelsen meddelas.

Över skogsvårdsstyrelsens beslut om tillsättande eller entledigande av personal hos styrelsen samt om tillämpning av gällande avlöningsföreskrifter må klagan föras hos Kungl. Maj:t inom trettio dagar efter den dag, då beslutet tillkännagivits genom anslag i styrelsens lokal.

Över skogsvårdsstyrelsens beslut om tillsättande, entledigande eller *disciplinär bestraffning* av personal hos styrelsen samt om tillämpning av gällande avlöningsföreskrifter må klagan föras hos Kungl. Maj:t *genom besvär, vilka skola ingivas till jordbruksdepartementet inom tre veckor från det klaganden erhöll del av beslutet, dock att besvär beträffande tjänstetillsättning skola ingivas inom tre veckor från den dag, då beslutet tillkännagavs genom anslag i styrelsens lokal.*

Beslut om — — — Kungl. Maj:ts prövning.

3 §.

3 §.

För besluts fattande inom skogsvårdsstyrelse fordras, att densamma skall vara fulltalig. Äro vid omröstning inom styrelsen meningarna delade, skall den mening gälla, varom de flesta förenat sig; äro rösterna för olika meningar lika delade, gäller den mening, som biträdes av ordföranden.

För besluts fattande inom skogsvårdsstyrelse fordras, att densamma skall vara fulltalig. *Såsom styrelsens beslut gäller den mening, varom de flesta förena sig. Vid lika röstetal gäller, utom i fall som avses i 9 §, den mening som biträdes av ordföranden.*

4 §.

4 §.

Skogsvårdsstyrelsen skall — — — på styrelsen.

Styrelsen har — — — förbättrad skogshushållning.

Skogsvårdsstyrelsen skall — — — allmän kännedom.

Skogsvårdsstyrelse skall — — — i övrigt.

¹ Senaste lydelse, se beträffande 2 § och 9 § SFS 1946: 323 samt beträffande 4 § SFS 1946: 323, 1952: 823 och 1954: 428.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Har riksbanken, bankaktiebolag, sparbank, hypoteksförening, kassa för jordbrukskredit, försäkringsbolag eller statlig myndighet lämnat lån mot in-teckning i fastighet med växande skog under villkor, att avverkning av skogen icke må ske annat än efter stämpling genom skogsvårdsstyrelsens försorg, åligger det styrelsen att, därest långvivaren gjort framställning därom, till denne mot skälig ersättning genast lämna meddelande om stämpling eller avverkning som påbörjats i strid med villkoret och kommit till styrelsens kännedom. Därest statlig garanti lämnats för lånet, skall skyldigheten i stället gälla mot den myndighet som beviljat garantin.

Vid fullgörande — — — meddelade bestämmelser.

9 §.

Ordförande och övriga ledamöter i skogsvårdsstyrelse så ock skogsvårdsstyrelsens tjänstemän vare i utövningen av sina befattningar underkastade det ansvar och den påföljd, som i allmän lag stadgas om statens ämbets- och tjänstemän.

9 §.

Ordförande och övriga ledamöter i skogsvårdsstyrelse så ock skogsvårdsstyrelsens tjänstemän vare i utövningen av sina befattningar underkastade det ansvar och den påföljd, som i allmän lag stadgas om statens ämbets- och tjänstemän. *I fråga om åtal mot och disciplinär bestraffning av tjänsteman skola föreskrifterna i 23—28 §§ allmänna verksstadgan den 7 januari 1955 (nr 3) äga motsvarande tillämpning, dock att länsjägmästare icke skall vara undantagen från de i 23 och 25 §§ meddelade bestämmelserna. Skogsvårdsstyrelsens beslut om avsättning av länsjägmästare skall underställas Kungl. Maj:ts prövning.*

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1957.

Förslag
till
Förordning
angående ändrad lydelse av 44 och 52 §§ förordningen den 4 mars 1955
(nr 110) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om
landshypoteksföreningar

Härigenom förordnas, att 44 och 52 §§ förordningen den 4 mars 1955 om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

44 §.

Belånad egendom — — — och driftsinriktning.

Vid belåning av växande skog skall, därest styrelsen finner det erforderligt, överenskommelse träffas om inskränkning i rätten att avverka skogen jämlikt lagen den 6 juni 1930 (nr 202) om begränsning av rätten att avverka skog å intecknad fastighet.

Vid belåning — — — skog eftergives.

52 §.

I fråga — — — bestämmelser gälla.

1) Den, som — — — 36 § sägs.

2) I stället för vad i 38—40 och 43 §§ samt 44 § andra stycket stadgas skall gälla vad vederbörande statliga myndighet föreskriver rörande garantilåns storlek samt rörande skyldighet att ställa och underhålla säkerhet för detsamma.

3) Föreskrifterna i — — — gälla garantilån.

4) Därest egendom, — — — brukarens förpliktelser.

(Föreslagen lydelse)

44 §.

52 §.

Denna förordning träder i kraft den
1 juli 1957.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 15 februari 1957.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, HEDLUND, PERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LINDHOLM, NÄSGÅRD, KLING, ELIASSON.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Näsgård, anmäler efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och finansdepartementen frågor angående *ändring i eller upphävande av lagen den 6 juni 1930 (nr 202) om begränsning av rätten att avverka skog å intecknad fastighet* samt om *ändring i förordningen den 30 maj 1941 (nr 350) angående skogsvårdsstyrelser, m. m.* och anför därvid följande.

Med anledning av riksdagens skrivelse den 12 maj 1954 (nr 253) om översyn av bestämmelserna i lagen den 6 juni 1930 (nr 202) om begränsning av rätten att avverka skog å intecknad fastighet har Kungl. Maj:t genom beslut den 30 juni 1954 uppdragit åt skogsstyrelsen att vidtaga sådan översyn samt inkomma med det förslag, vartill översynen kunde föranleda.

Skogsstyrelsen har i skrivelse den 2 mars 1956 inkommit med sådant förslag, vilket utmynnar i att nämnda lag bör upphävas och att viss bestämmelse om rapportskyldighet för skogsvårdsstyrelserna skall införas i förordningen den 30 maj 1941 (nr 350) angående skogsvårdsstyrelser.

Över skogsstyrelsens förslag har, efter remiss, yttranden avgivits av fullmäktige i riksbanken, bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen, försäkringsinspektionen, statskontoret, lantbruksstyrelsen, som inhämtat yttranden från lantbruksnämnderna i Jönköpings, Kronobergs, Kristianstads, Värmlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, domänstyrelsen, bostadsstyrelsen, generalpoststyrelsen, fullmäktige för folkpensioneringsfonden, Svenska jordbrukskreditkassan, Svenska bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen, Svenska försäkringsbolags riksförbund, Sveriges allmänna hypoteksbank, som inhämtat yttranden från Skånska hypoteksföreningen samt Mälardalens län, Smålands m. fl. provinser, Gotlands, Gävle-Dala och Norrlands hypoteksföreningar, Sveriges lantbruksförbund, Riksförbundet Landsbygdens folk, Skogsvårdsstyrelsernas förbund samt Sveriges skogsägareföreningars riksförbund.

Skogsstyrelsen har vidare med bifogande av yttranden av samtliga skogsvårdsstyrelser i skrivelse den 21 januari 1950 hemställt, att bestämmelser skall utfärdas om disciplinär bestraffningsrätt för skogsvårdsstyrelserna.

Över skogsstyrelsens hemställan har yttrande inhämtats av Länsjägmästareföreningen samt Sveriges kommunaltjänstemannaförbund.

Den 13 mars 1956 har skogsstyrelsen inkommit med förnyad framställning i ärendet.

Jag anhåller nu att få anmäla dessa frågor och samtidigt fråga om vissa mindre ändringar i skogsvårdsstyrelseförordningen, föranledda främst av bestämmelser i allmänna verksstadgan.

Begränsningslagen m. m.

Gällande bestämmelser

I sin nuvarande utformning innehåller lagen om begränsning av rätten att avverka skog å intecknad fastighet (i fortsättningen benämnd *begränsningslagen*) i huvudsak följande bestämmelser. Om en långivare, varå enligt Kungl. Maj:ts bestämmande lagen äger tillämpning, har meddelat lån mot inteckning i fastighet med växande skog och med fastighetens ägare överenskommit, att viss inskränkning skall gälla i rätten att avverka skogen, må vederbörande skogsvårdsstyrelse — därest de överenskomna bestämmelserna icke strider mot grunderna för god skogsvård — på begäran av långgivaren meddela föreskrift, att bestämmelserna skall med den verkan som i lagen sägs lända till efterrättelse. De i avseende å avverkningen fastställda bestämmelserna skall med visst undantag gälla mot envar. Beträffande ansvar för överträdelse av skogsvårdsstyrelsens föreskrift samt fullföljd av talan mot dess beslut skall gälla vad i skogsvårdslagen stadgas om ansvar för avverkning i strid mot föreskrift, som meddelats enligt sistnämnda lag, och rörande fullföljd av talan mot beslut om dylik föreskrift. Dock skall behållning, uppkommen genom försäljning av förbrutet virke, samt utdömd ersättning för virke, som undgått beslag, i första hand användas till betalning av lån som föreskriften avser. Uppsikt över föreskrifts efterlevnad skall utövas av skogsvårdsstyrelsen efter grunder och på villkor i avseende å ersättning och annat, som överenskommes med långgivaren. Lagen skall äga tillämpning endast beträffande skog som enligt lag står under skogsvårdsstyrelsens uppsikt.

I kungörelse den 30 juni 1943 (nr 515) har förordnats, att begränsningslagen skall äga tillämpning å följande långgivare, nämligen riksbanken, postsparbanken, fullmäktige för folkpensioneringsfonden, egnahemsstyrelsen och egnahemsnämnderna, hypoteksföreningar, bankaktiebolag, försäkringsbolag, sparbanker, centralkassor för jordbrukskredit och jordbrukskassor samt, beträffande lån ur statens sekundärlånefond för jordbrukare, den som har att bevilja dylika lån.

Av *förarbetena* till lagen framgår, att den föranleddes av en år 1930 företagen utvidgning av den fasta primära jordbrukskrediten till att omfatta jämväl belåning av växande skog. Ditintills hade vid lämnande av primär-

kredit hänsyn icke ansetts kunna tagas till skogens värde, främst på grund av att detta värde befarades kunna under låntiden avsevärt nedgå genom avverkningar, som kreditgivaren icke hade möjlighet att effektivt skydda sig mot. För att skogen skulle kunna tjäna som underlag för den fasta primärkrediten blev det därför nödvändigt att söka reglera skogshushållningen så, att skogens värde vid varje tidpunkt utgjorde tillräcklig säkerhet för lånet. Varken 1923 års skogsvårdslag eller tillgängliga civila rättsmedel ansågs emellertid kunna trygga en sådan skogshushållning. Det fästes största vikt vid att snabb kännedom om överavverkning kunde erhållas och att dylik avverkning kunde — även i fall då skogsvårdslagens bestämmelser icke åsidosatts — utan omgång stoppas.

Förslag till begränsningslag utarbetades av särskilda inom jordbruksdepartementet tillkallade sakkunniga och redovisades i ett den 27 december 1929 avgivet betänkande angående primär jordbruks- och skogskredit (SOU 1929: 36). Vid remissbehandlingen av de sakkunnigas förslag påpekades från något håll, att förslagets bestämmelse att genom försäljning av förbrutet virke uppkommen behållning ävensom ersättning för virke som undgått beslag i första hand skulle användas till lånets täckande, skulle kunna medföra att ansvarspåföljden såsom återhållande moment blev mindre stark än enligt skogsvårdslagen. Häremot framhöll departementschefen (prop. 1930: 218, s. 8), att anordningen med en hela skogshushållningen omfattande föreskrift och ökad kontroll måste i sin helhet sägas innebära ett kraftigare skydd än det skogsvårdslagen kunde lämna. Lagrådet föreslog — i syfte att råda bot på den nyssnämnda förmenta svagheten i påföljdsbestämmelserna — en föreskrift om att vid synnerligen försvårade omständigheter straffet skulle kunna höjas till fängelse i högst ett år. Departementschefen delade emellertid icke lagrådets uppfattning utan hävdade, att säkerheten för en kreditgivare icke borde grundas å straffhot i högre grad än som var oundgängligen nödvändigt. Den väsentligaste garantin var att söka i den uppsikt som skogsvårdsstyrelsen skulle utöva. Av erfarenheten skulle enligt departementschefen få bero, huruvida en skärpning av straffbestämmelserna borde vidtagas.

Riksdagens revisorers och riksdagens uttalanden

Riksdagens revisorer har i sin berättelse för verksamheten år 1953 (§ 24) upptagit frågan om förverkandepåföljd vid olaga skogsavverkning. Revisorerna framhöll därvid följande.

Skogsvårdslagen stadgar bötesstraff för skogsavverkning, som företages i uppenbar strid mot vissa av lagens bestämmelser. Långt större betydelse för vinnande av lagens syften i detta hänseende har emellertid den kompletterande bestämmelsen att olovligen avverkat virke skall förklaras förverkat och dess värde tillfalla länets skogsvårdskassa. Sistnämnda föreskrift begränsas emellertid av det undantaget, att — därest fastigheten är belånad mot in-teckning och överenskommelse träffats om inskränkning i rätten att avverka skogen — det förbrutna virkets värde i stället skall användas till

täckande av fastighetslånet. Då det förverkade beloppet härigenom i sista hand kommer fastighetsägaren till godo, innebär undantaget att skogsvårdslagens tillbakahållande verkan praktiskt taget uteblir i sådana fall.

Tidigare synes denna bristande enhetlighet i fråga om rättspåföljden icke ha orsakat någon egentlig olägenhet. Efter den under senare år inträffade starka stegringen av virkesvärdena synes emellertid ett antal fall ha inträffat, där skogsägare med in-tecknade fastigheter genom lagstridiga avverkningar kunnat bereda sig fördelar av den påföljdseftergift, som lagstiftningen sålunda medgivit.

Skrivelsen utmynnade i ett uttalande, att det enligt revisorernas mening borde övervägas, huruvida en ändring kunde åstadkommas utan att in-teckningshavares rätt trädde för nära eller förutsättningarna för belåning av skogsfastigheter försämrades.

Statsutskottet biträdde den av revisorerna hävdade uppfattningen att en översyn av begränsningslagens bestämmelser borde komma till stånd och hemställde i utlåtande den 27 april 1954 (nr 104 p. 23), att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en översyn av lagbestämmelserna i fråga. Riksdagen beslöt i överensstämmelse med utskottets förslag och skrivelse avgavs till Kungl. Maj:t den 12 maj 1954 (nr 253).

Skogsstyrelsens förslag

Skogsstyrelsen framhåller i fråga om begränsningslagens betydelse, att såväl vid denna lags tillkomst som senare i olika sammanhang, då lagen varit föremål för diskussion, det har betonats, att dess betydelse för skogskreditgivaren förnämligast ligger i att skogsvårdsstyrelserna har att utöva uppsikt över meddelade föreskrifters efterlevnad. Skogsstyrelsen anför vidare.

Det utan tvekan största antalet överenskommelser torde blott innehålla, att ingen avverkning får ske utan föregående utstämpling eller anvisning genom skogsvårdsstyrelsens försorg. Även om detta formellt givetvis får anses innebära en kraftig inskränkning i låntagarens fria dispositionsrätt över skogen, behöver skogsvårdsstyrelsen icke på grund av en sådan överenskommelse vid sin utsyning vara, och är väl ej heller, mera restriktiv än eljest vid den dagliga tillämpningen av skogsvårdslagens allmänna avverkningsregler. Hade sålunda någon särskild överenskommelse icke funnits, skulle markägaren antagligen ändå icke ha kunnat uttaga mycket mera virke, emedan han då sannolikt snart nog skulle ha kommit att överskrida dessa regler. Icke heller begränsningslagens stadgande, att behållning, som uppkommit genom försäljning av förbrutet virke, ävensom utdömd ersättning för virke, som undgått beslag, i första hand skall användas till betalning av lånet, torde kunna sägas ha i praktiken haft någon stor betydelse för långivarna. Förekommande överavverkningar har i allmänhet icke hunnit få den omfattningen — innan skogsvårdsstyrelsen stoppat dem — att pantens värde genom dem minskat i sådan grad, att icke den kvarstående skogen ändock utgjort tillräcklig säkerhet för lånet. I vart fall torde detta få anses gälla vid bottenlångivningen.

Vad beträffar utövandet i praktiken av skogsvårdsstyrelsernas uppsiktsskyldighet anför skogsstyrelsen, att

särskilda förrättningar enkom för fullgörande av denna uppsikt endast torde förekomma i fall, då kännedom erhållits om inträffad överavverkning. Den fortlöpande kontrollen över att meddelade föreskrifter efterleves sker däremot som regel i samband med stämpningsförrättningar. Styrelsen anför vidare:

Den kraftigt ökade rörligheten i skogsvårdsstyrelsernas verksamhet som följd av kommunikationsnätets förbättring och den vidsträckta användningen av bil vid förrättningarna måste emellertid, jämte utökningen av antalet befattningshavare — från 1 400 år 1930 till 1 800 år 1953 — innebära att möjligheterna till uppsikt och övervakning förbättrats i utomordentligt hög grad. Mycket mer måste självfallet i våra dagar kunna medhinnas, upptäckas och åtgöras än som var möjligt tidigare. Storleken av den totala skogsmarksarealen — vad gäller de enskilda skogarna — och antalet skogsägare torde icke ha undergått sådana förändringar sedan 1930, att riktigheten av de gjorda antagandena torde kunna påverkas därav.

Skogsstyrelsen framhåller som sin mening att 1948 års skogsvårdsstadslag erbjuder en långgivare betydligt bättre skydd mot pantvärdeminskande avverkningar än 1923 års skogsvårdsstadslag, vilken gällde då begränsningslagens antagande var aktuellt. Styrelsen anför härom följande:

Förutom att 1948 års lag kräver ett uthålligt skogsbruk och såvitt möjligt i huvudsak jämn avkastning, innehåller den även sådana ansvarsbestämmelser, vilkas obefintlighet i den tidigare skogsvårdsstadlagen bl. a. togs till intäkt för tillskapandet av en särskild lag. Här åsyftas den möjlighet, som gällande skogsvårdsstadslag erbjuder att skrida till åtal omedelbart, då avverkning företagits i uppenbar strid mot lagens avverkningsregler. Enligt 1923 års skogsvårdsstadslag förutsattes för åtal, att avverkning skett i strid mot ett förbud eller en föreskrift, som meddelats enligt lagen. Vid sidan av hotet om uppsägning av lånet i dess helhet, därest avverkning företages utan föregående utstämpling genom skogsvårdsstyrelsens försorg, måste sålunda enligt skogsstyrelsens åsikt hotet om omedelbart beslag, straff och förverkande till skogsvårdsstyrelsen av det avverkade virket vid uppenbara överträdelser av skogsvårdslagens avverkningsbestämmelser anses utgöra ett mycket gott skydd för lån- respektive garantigivaren.

I fråga om verkningarna för in-teckningshavare och låntagare av ett slo-pande av begränsningslagen anför skogsstyrelsen, att beträffande bottenlångivningen några ogynnsamma verkningar icke torde behöva befaras. Vad gällde garantilångivningen syntes eventuella ogynnsamma verkningar komma att drabba staten ensam. Vid den statsgaranterade långivningen hade emellertid garantigivaren-staten av särskilda skäl ansetts böra stå — utöver vad som belingades av att säkerheten låg ogynnsammare i förmånsrättshänseende än vid bottenlångivningen — vissa större, måhända icke affärsrättssiga risker. Enligt skogsstyrelsens mening fanns emellertid ingen anledning befara, att detta särskilda riskansvar skulle behöva bli laget i anspråk i någon större utsträckning, även om begränsningslagen upphävdes. Med hänsyn till nämnda omständigheter syntes ej heller beträffande garantilångivningen berörda icke önskvärda verkningar göra sig gällande med någon nämnvärd styrka.

Styrelsen föreslår, att viss rapportskyldighet skall gälla för skogsvårdsstyrelserna även om begränsningslagen upphäves och anför här- om följande:

Även om begränsningslagen slopas, bör stämpling genom skogsvårdsstyrelsens försorg alljämt utgöra lånevillkor vid kreditgivning mot säkerhet i växande skog. Gentemot ett slopande av denna lag kan göras gällande, att så snart hotet om straff i anledning av avverkning utan skogsvårdsstyrelsens stämpling försvunnit, risken för egna utstämplingar och därpå följande avverkningar måste öka. Emellertid har skogsstyrelsen tänkt sig — vad gäller garantilångivningen — att skogsvårdsstyrelserna även efter ett upphävande av begränsningslagen skulle åläggas att, i den mån de underrättats om beviljade lånegarantier, till garantigivaren för eventuell åtgärd omedelbart rapportera varje å en sålunda skogsbelånad fastighet iakttagen utstämpling eller avverkning, som utförts utan föreskriven medverkan av vederbörlig skogsvårdsstyrelse. Någon särskild uppsiktsskyldighet utöver vad som i allmänhet gäller för skogsvårdsstyrelserna beträffande enskilda skogar skulle likväl icke ifrågakomma beträffande dessa fastigheter. I fråga om bottenlångivningen, där säkerhetsunderlaget är så mycket större, torde motsvarande rapportsystem icke vara erforderligt. I vart fall synes skogsvårdsstyrelserna icke böra åläggas en dylik rapportgivning som en skyldighet.

Beträffande förverkandepåföljden anför styrelsen, att då, enligt vad riksdagens revisorer uttalat, stadgandet om att förbrutet virkes värde i första hand skall användas till betalning av det eller de lån, som jämlikt lagen meddelad föreskrift avser, kommit att missbrukas i flera fall, detta stadgande icke borde kvarstå, i vart fall icke i oförändrat skick. Det hade emellertid visat sig svårt att finna en variant, som både uteslöt möjlighet till missbruk och tillgodosåg långgivarens säkerhetsintresse. Emellertid hade stadgandet i praktiken icke varit av något mera betydande värde för långivarna, i vart fall icke för bottenlångivarna. Sålunda hade hypoteksföreningarna t. ex. sedan ett antal år icke längre någon skyldighet att kräva begränsningslagens tillämpning vid belåning av skog. Men icke heller i fråga om den statsgaranterade långivningen torde stadgandet få anses ha någon avgörande betydelse. Om det borttogs skulle behållningen av det förbrutna virkets värde eller utdömd ersättning för virke, som undgått beslag, nämligen komma att tillföras skogsvårdskassan och sålunda indirekt komma staten till godo. Det syntes skogsstyrelsen sålunda, som om bestämmelsen skulle kunna utgå ur begränsningslagen.

Skogsstyrelsen har till stöd för att begränsningslagen bör upphävas jämväl framhållit, att den omständigheten att lagen tillkommit i långivarnas intresse ställt skogsvårdsstyrelserna inför svåra bedömningsfrågor, exempelvis i fall då en stämpling eller avverkning väl stod i strid med en jämlikt begränsningslagen meddelad föreskrift men inte kränkte någon bestämmelse i skogsvårdslagen och det gällde att avgöra om mot en långivares uttalade uppfattning åtal borde väckas. Detta hade stundom medfört, att vid överträdelser åtal underlåtits, vilket varit ägnat att uppluckra respekten hos skogsägarna för efterlevnaden av skogsvårdsstyrelsernas föreskrifter. Även i andra avseenden, t. ex. i fråga om grunderna och villkoren för

skogsvårdsstyrelsernas utövande av uppsikt, förelåg tillämpningssvårigheter.

Skogsstyrelsen anför härefter s a m m a n f a t t n i n g s v i s följande:

Begränsningslagen lider av åtskilliga brister, kanske främst i vad gäller bestämmelserna om påföljd vid avverkning i strid med en jämlikt lagen träffad överenskommelse. Lagen bör därför icke bestå i oförändrat skick. Det har dock visat sig svårt att finna formen för en ändring, som icke skulle föra med sig, att inteckningshavares rätt på ett eller annat sätt kommer att trädas för nära eller att förutsättningarna för skogsfastigheters belåning kommer att försämrats. Värdet av lagen kan emellertid numera över huvud taget icke anses vara detsamma som vid lagens tillkomst. För bottenlångivningen har lagen tvivelsutan blivit obehövlig. För den statsgaranterade långivningen kan den måhända icke sägas vara obehövlig men väl umbärlig. Nu gällande skogsvårdslagstiftning kräver ett uthålligt skogsbruk, vartill motsvarighet saknades i 1923 års skogsvårdslag. Även i andra avseenden är en långgivare bättre skyddad genom 1948 års skogsvårdslag än genom 1923 års. Skogsvårdsstyrelsernas möjligheter i fråga om uppsikt över de enskilda skogarna har blivit avsevärt mycket större än tidigare. Staten får anses ha genom kreditgarantigivningen medvetet påtagit sig ett större riskansvar än det en vanlig kreditgivare normalt torde kunna finna vara förenligt med sitt säkerhetsintresse.

De angivna synpunkterna tillsammansantagna måste enligt skogsstyrelsens mening sägas peka på ett slopande av begränsningslagen i dess helhet. Ämbetsverket vill följaktligen som resultat av den verkställda översynen av lagen föreslå, att densamma upphäves. Emellertid synes upphävandet böra kombineras med tillskapandet i författningsväg av en rapportgivningsskyldighet för skogsvårdsstyrelserna. En föreskrift i ämnet kunde förslagsvis ha följande innehåll:

»Har statlig garanti beviljats för lån mot inteckning i fastighet med växande skog och som villkor för garantin föreskrivits att avverkning av skogen icke må ske annat än efter stämpling genom skogsvårdsstyrelsens försorg, åligger det skogsvårdsstyrelsen, därest garantigivaren lämnat styrelsen uppgift å den fastighet lånet avser, att genast efter erhållen kännedom om å skogen påbörjad stämpling eller avverkning utan styrelsens medverkan anmäla förhållandet till garantigivaren.»

Stadgandet synes lämpligen kunna intagas såsom ett femte stycke i 4 § kungl. förordningen den 30 maj 1941 (nr 350) angående skogsvårdsstyrelser.

Remissyttranden

I det övervägande antalet remissyttranden har skogsstyrelsens förslag tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Det bör dock anmärkas, att ett flertal av de tillstyrkande remissinstanserna förklarat, att de icke haft anledning att i större utsträckning använda sig av begränsningslagen och därför saknade praktisk erfarenhet av densammats tillämpning. Vidare har några av

dessa instanser framhållit, att de ej ingått på frågan om den betydelse lagen hade för den statsgaranterade långivningen. Så har exempelvis varit fallet med fullmäktige i riksbanken och försäkringsinspektionen. Lantbruksstyrelsen och flertalet hörda lantbruksnämnder, bostadsstyrelsen, sparbanksinspektionen och Skånska hypoteksföreningen har avstyrkt förslaget. I några yttranden har vissa jämkningar och kompletteringar i skogsstyrelsens förslag framlagts, bl. a. i fråga om rapportskyldigheten och behovet av övergångsbestämmelser vid ett slopande av lagen.

Av vad remissinstanserna anfört rörande förslaget om upphävande av begränsningslagen må återgivas följande.

Sparbanksinspektionen, som i första hand motsätter sig att begränsningslagen upphäves, ifrågasätter om icke jordbrukets kreditmöjligheter vid ett slopande av lagen i någon mån skulle försämrats. Inspektionen framhåller därvid, att även om lagen under nuvarande förhållanden förlorat i betydelse som allmänt instrument vid skogsbelåning, det borde beaktas, att vid en åtstramad konjunktur större försiktighet torde komma att iakttagas från långgivarnas sida. Enligt inspektionens mening kan det med tanke på dylika lägen vara mindre välbetänkt att enbart på grund av erfarenheterna under de goda åren med höga skogspriser avskaffa den möjlighet till ökat skydd mot avverkningsriskerna, som begränsningslagen dock medgiver. Inspektionen framhåller vidare, att i händelse av olaga avverkning långgivaren vid ett slopande av lagen kommer i ett sämre läge dels därigenom att viss del av panten förloras, dels genom att låntagarens ekonomiska ställning försvagas på grund av den påföljd, som den olaga avverkningen kan få.

Lantbruksstyrelsen upplyser till en början, att av de tio lantbruksnämnder från vilka lantbruksstyrelsen infordrat yttrande sex ställt sig avvisande till ett upphävande av begränsningslagen. Två nämnder har i princip tillstyrkt, medan återstående två nämnder ansett sig kunna tillstyrka endast under förutsättning, att rapporteringsskyldigheten kommer att omfatta all avverkning på fastigheter, vartill nämnden beviljat lån. För att belysa i vilken omfattning avverkningsföreskrift meddelats i enlighet med begränsningslagen har styrelsen sammanställt av nyssnämnda tio lantbruksnämnder lämnade uppgifter över beviljade garantilån. Av sammanställningen framgår, att föreskrift enligt lagen förekommit i 1 969 fall eller ca 16 procent av samtliga beviljade lån. Överträdelse av meddelad föreskrift har skett i 37 fall medan lagen, såvitt känt, i 35 fall förebyggt förlust.

Lantbruksstyrelsen finner för sin del begränsningslagen vara av allra största betydelse för den högbelåning, som förekommer inom lantbruksorganisationens verksamhetsområde, och framhåller, att en lånegarantiverksamhet av nuvarande omfattning knappast torde ha kommit till stånd om icke lantbruksnämnderna haft möjlighet att minska riskerna genom att begagna sig av begränsningslagen. Styrelsen motsätter sig därför förslaget att lagen skall upphävas. Styrelsen understryker därvid, att även om bestämmelserna i 1948 års skogsvårdslag om förbud för skogsägare att utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd avverka utvecklingsbar skog innebär en starkare ga-

ranti för ett uthålligt skogsbruk och jämnare skogsavkastning än tidigare gällande skogsvårdslag, begreppet utvecklingsbar skog kan ha rätt vida gränser. Det syntes sålunda gå rätt väl för sig att högst avsevärt minska en belånad skogsfastighets värde, även om man höll sig inom gränserna för 1948 års lag. Lantbruksstyrelsen understryker vidare, att hårdhetsgraden av de avverkningsbegränsningar, som föreskrives med stöd av begränsningslagen, högst väsentligt växlar och understundom går betydligt över vad som skulle gällt, därest endast skogsvårdslagen varit tillämplig. Begränsningslagens värde ur psykologisk synpunkt fick ej heller förbises.

Statskontoret har icke något att erinra mot att begränsningslagen upphäves. Ämbetsverket förutsätter dock, att vederbörande garantigivare i fortsättningen vid fastställande av lånegarantis storlek beaktar den inverkan upphävandet av förevarande lagstiftning kan ha å lånesäkerhet.

Fullmäktige i riksbanken anser, att i vart fall vad angår bottenlångivningen behov av särskilda föreskrifter av begränsningslagens karaktär icke föreligger. Garantilånen erbjuder emellertid enligt fullmäktiges mening särskilda problem genom den högbelåning, som där kan vara fråga om. Fullmäktige framhåller, att de icke kan bedöma i vad mån det av skogsstyrelsen föreslagna rapportsystemet kan kompensera garantigivaren.

Bostadsstyrelsen föreslår, att begränsningslagen skall bestå, och understryker särskilt, att just toppkreditgivningen utgör ett motiv för att eftersträva alla tänkbara och rimliga former av säkerhet. Styrelsen framhåller, att det icke är ovanligt att vid långivning för bostadshus på jordbruksfastigheter länsbostadsnämndernas in-teckningar är belägna långt ovanför taxeringsvärdet. Har samtidigt med lån till bostadshus beviljats lån till yttre eller inre rationalisering, ligger länsbostadsnämndens säkerhet i vissa fall i för-månsrättsläge efter säkerheten för lån som lantbruksnämnden beviljat. Begränsningslagen är emellertid icke tillämplig på länsbostadsnämndernas långivning. Styrelsen föreslår därför, att bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna skall upptagas bland de långgivare, varå lagen äger tillämpning, samtidigt som vissa kreditinstitutioner, som företrädesvis eller uteslutande ägnar sig åt primär kreditgivning, kan utgå.

Vid ett bibehållande av begränsningslagen bör enligt *domänstyrelsen* övervägas om icke denna lags tillämpningsområde borde utsträckas att avse även styrelsens avbetalningsförsäljningar av skogsfastigheter. Styrelsen framhåller därvid, att skogsvårdsstyrelserna f. n. enligt överenskommelse före utstämplingar på dylika avbetalningsvis försålda fastigheter hos domänstyrelsen inhämtar upplysning, huruvida hinder för utstämpling föreligger.

Lantbruksnämnden i Jämtlands län anser, att begränsningslagen även har ett visst pedagogiskt värde genom att föreskrifter kan ges om hur avverkning får ske med hänsyn till god skogsvård.

Ett upphävande av begränsningslagen skulle enligt *Skånska hypoteksföreningen* medföra, att föreningen på grund av långfristigheten av hypotekslånen i många fall skulle få avstå från att bevilja lån på taxerade skogsvärdet.

Skogsvårdsstyrelsernas förbund tillstyrker skogsstyrelsens förslag men framhåller, att begränsningslagen torde ha en uppgift att fylla för den statsgaranterade långivningen. Genom det av skogsstyrelsen förordade tillägget i förordningen angående skogsvårdsstyrelser synes emellertid de statsgaranterade lånen ha givits ett skydd, som med nuvarande skogsvårds- lag och de nu arbetande skogsvårdsstyrelsernas arbetsmöjligheter kan anses betryggande. Förbundet framhåller till sist, att yttrandet bygger på nuvarande utformning av skogsvårdslagen och att, om de förslag till uppluckring av lagens avverkningsbestämmelser som motionsvis framlagts skulle bli genomförda, frågan kommer i ett annat läge.

Frågan om ändring av begränsningslagens förverkande bestämmelser har behandlats av några remissinstanser. *Lantbruksstyrelsen* och *bostadsstyrelsen* har bestämt motsatt sig att någon ändring sker. Som motiv för denna ståndpunkt har framhållits, att långivarens säkerhet skulle minska därest värdet av förbrutet virke icke i första hand gick till avbetalning på lånet samt att det knappast förelåg någon risk för att låntagare i ett läge då skogspriserna var höga skulle avverka i strid med överenskommelse i avsikt att få sin skuld nedsatt. Dessa synpunkter utvecklas av lantbruksstyrelsen på följande sätt.

Lantbruksstyrelsen kan givetvis icke bestrida att sådana av statsrevisorerna uppgivna fall måhända förekommit, där skogsägare med in-tecknade fastigheter genom lagstridiga avverkningar kunnat bereda sig vissa fördelar av den påföljdseftergift, som begränsningslagen medger. I intet av de från lantbruksnämnderna införskaffade yttrandena synes dock något sådant fall ha berörts, och styrelsen vill med hänsyn härtill ifrågasätta, om deras antal kan vara särskilt stort. Såsom erinrats av lantbruksnämnden i Kopparbergs län påbörjar väl en låntagare i allmänhet icke avverkningar, och i vart fall icke lagstridiga sådana, på sin fastighet, utan att han vid tillfället har ett starkt behov av pengar för något speciellt ändamål. Därest värdet av det avverkade virket, i stället för att komma honom själv omedelbart till godo, tages i anspråk för att reglera hans lån, på vilket han kanske eljest icke skulle ha behövt göra någon amortering förrän efter åtskilliga år, vinner han ju icke syftet med avverkningen. Det kan väl med hänsyn härtill starkt ifrågasättas, om en dylik avverkning kan sägas innebära fördelar för honom. Självtor de låntagaren knappast se saken så.

Att låntagaren skulle företaga sådana avverkningar, som nu sagts, i utslutande syfte att få lånet amorterat i förtid på ett för honom genom höga skogspriser fördelaktigt sätt, förefaller mindre troligt. Man måste nämligen hålla i minnet att avverkningar av ifrågavarande slag merendels är uppsägningssanledningar, och att låntagaren följaktligen, därest icke värdet av det avverkade virket är tillräckligt för att slutbetala lånet, genom avverkningen och den därav föranledda uppsägningen kan komma i ett mycket svårt läge. Sådana fall som närmast torde ha föranlett statsrevisorernas framställning förefaller med hänsyn till det anförda som en konstruktion, som knappast torde ha större verklighetsunderlag. I vart fall torde de icke ha förekommit eller för framtiden komma att inträffa i sådan omfattning att de utgör tillräckliga skäl för ett så genomgripande förslag som att hela begränsningslagen för deras skull skulle behöva upphävas.

Bestämmelsen i begränsningslagen att behållning, som uppkommit genom förbrutet virke, ävensom utdömd ersättning för virke, som undgått beslag,

i första hand skall användas till betalning av lånet, torde vara en av de föreskrifter i lagen som är av den allra största betydelse för den högbelåning, som förekommer inom lantbruksorganisationens verksamhet. Även om rättsliga förfaranden enligt lagen vad beträffar de av lantbruksnämnderna beviljade krediterna icke ofta synes ha företagits, torde den nu angivna bestämmelsen i begränsningslagen vara en av dem, som har den starkaste psykologiska effekten. Skogsstyrelsens argumentering, att — även om bestämmelsen borttogs — behållning som nu sägs via skogsvårdskassan indirekt skulle komma staten till godo, synes långsökt. Dispositionen av de till dessa kassor inflytande medlen är nämligen ändamålsbestämd, och det måste, i vart fall för lantbruksorganisationen, framstå som synnerligen otillfredsställande att redovisa förluster på anslag under dess förvaltning, som helt eller delvis uppkommit genom att medel, som varit avsedda att utgöra säkerhet för beviljad lånegaranti, överförts till av andra myndigheter förvaltade kassor och använts för andra ändamål.

Även *sparbanksinspektionen* framhåller, att ett upphävande av bestämmelsen om att värdet av förbrutet virke i första hand skall gå till avbetalning på in-teckningshavarens fordran skulle avsevärt kunna minska dennes säkerhet. Inspektionen anför härom.

Det bör nämligen observeras att det straffhot som enligt skogsvårdslagen är avsett att motverka olaga avverkning i belåningshänseende är ett tveeggat vapen. Sker trots allt avverkning i större utsträckning än lagen medger, blir påföljden härav för låntagaren, särskilt i de fall då in-tecknings-säkerheten genom trädfällningen avsevärt reducerats, till men även för in-teckningshavaren genom den försvagning av låntagarens ekonomi som påföljden innebär. Denna olägenhet ur långivarens synpunkt föreligger således icke vid påföljd enligt begränsningslagen, men å andra sidan förlorar sanktionen härigenom i hög grad sin avskräckande verkan, då avbetalning å skogsägarens lån kommer honom själv till godo. Fråga är likväl om icke konstruktionen av påföljden i sistnämnda fall är ägnad att inge kreditgivaren större trygghet än det i sig verksammare straffhotet enligt skogsvårdslagen. Bestämmelserna i begränsningslagen att förbrutet virkes motvärde i första hand skall gå i avräkning på lånet, torde därför ej heller böra utan vidare upphävas. Då det emellertid ur allmän synpunkt såsom statsrevisorer-na påpekat är otillfredsställande, att påföljdseftergiften skulle kunna utnyttjas till egen fördel genom avverkningar i strid med ej blott begränsningslagen utan även skogsvårdslagen, torde förstnämnda lag, därest den skall kvarstå, böra ändras till förhindrande av dylika konsekvenser.

Sparbanksinspektionen föreslår därefter sådan ändring av begränsningslagen, att behållningen av förbrutet virke icke i första hand avräknas mot lånefordringen utan i stället i vanlig ordning inlevereras till skogsvårdskassan för att där fonderas och spärras såsom säkerhet för lånet. Uppkommer vid en eventuell exekutiv försäljning av fastigheten brist i för lånet ställd pant i in-teckningar i fastigheten, skall enligt detta förslag det spärrade beloppet få tagas i anspråk. Dylik bristtäckning skall dock icke räknas låntagaren till godo utan resultera i att en motsvarande fordran på denne uppkommer för skogsvårdskassan.

Skånska hypoteksföreningen föreslår, att behållningen alltid går till långivaren för avbetalning å lånet, men att motsvarande belopp överföres till det allmänna såsom en på grund av överavverkningen uppkommen ford-

ran, tryggad med den del av in-teckningssäkerheten, som frigjorts genom avbetalningar hos långgivaren. Såsom avbetalning å denna fordran kunde därvid även skogsvårdande och skogsförbättrande åtgärder få tillgodoräknas.

Skogsstyrelsens förslag rörande viss rapportskyldighet för skogsvårdsstyrelserna i fråga om utstämplingar och avverkningar å garantibelånade fastigheter berörs i ett antal yttranden.

Enligt *sparbanksinspektionen* bör, på begäran, rapportskyldigheten gälla gentemot varje långgivare, som nu kan tillämpa begränsningslagen. Rapporterna bör i första hand avse av skogsvårdsstyrelserna iakttagna utstämplingar och avverkningar, företagna utan styrelsernas medverkan, men i andra hand eventuellt även av styrelserna själva utförda stämplingar. Avgifter bör kunna påföras kreditgivarna till täckande av kostnaderna för rapportgivningen. Angående sättet för rapportskyldighetens fullgörande bör bestämmelser utfärdas.

Rapportskyldigheten bör enligt *lantbruksnämnden i Värmlands län* avse alla kreditinrättningar, som nu kan använda begränsningslagen, och dessutom dem som har att bevilja lån ur statlig lånefond eller ur medel som staten anvisat till utlåning — dock ej beträffande bottenlån. Vid garantilån bör skyldigheten gälla mot garantigivaren.

Svenska sparbanksföreningen anser, att möjlighet att erhålla rapporter lämpligen bör finnas även för andra lån mot in-teckning i fastighet med växande skog än garantilån, därest i lånehandling föreskrivits, att avverkning ej får ske annat än efter utstämpling av skogsvårdsstyrelse.

Lantbruksnämnden i Kronobergs län framhåller, att även om begränsningslagen bibehålles bör ett effektivt rapportsystem mellan lantbruksnämnderna och skogsvårdsstyrelserna införas.

Lantbruksnämnden i Västerbottens län anser, att även planerade stämplingar bör anmälas. Även *flera andra lantbruksnämnder*, särskilt i Norrland, uttalar att rapportskyldigheten bör avse jämväl stämplingar som företagits under medverkan av skogsvårdsstyrelsen. Såsom motiv härför anföres bl. a. att om på en fastighet vid belåningstillfället finns större arealer icke utvecklingsbar skog, som kan avverkas utan hinder av skogsvårdslagens bestämmelser, fastighetens belåningsvärde väsentligt kan minskas. I sådant fall skulle det vara av stort värde för garantigivaren, att på ett tidigt stadium få kännedom om avverkningen och bli i tillfälle att föreskriva extra kapitalavbetalning på lämnat lån. — Några nämnder har upplyst, att redan nu enligt överenskommelser med skogsvårdsstyrelser, rapporter lämnades även om stämplingar som skett under medverkan av styrelserna.

Sveriges allmänna hypoteksbank anför — i anledning av ett av Mälardalens provinsernas hypoteksförening framfört förslag att kreditgivarna borde svara för kontakten med skogsvårdsstyrelserna även beträffande garantibelånade fastigheter — att om det av praktiska skäl skulle anses erforderligt att befria lantbruksnämnderna från det arbete, som kontakten med skogsvårdsstyrelserna i fråga om skogsbelånade fastigheter innebar, det var av vikt att bestämmelserna härom utformades på så sätt, att någon inskränkning

icke gjordes i regeln om att långgivare icke var skyldig att öva fortlöpande tillsyn över belånade fastigheter.

I ett par remissyttranden framhålles att om begränsningslagen upphäves vissa ändringar i andra författningar erfordras. *Lantbruksstyrelsen* erinrar sålunda, att 25 § jordbruksegnahemskungörelsen (SFS 1948: 366) innehåller bestämmelser angående tillämpning av begränsningslagen vid beviljande av lånegarantier i vissa fall. *Sveriges allmänna hypoteksbank* påpekar, att om begränsningslagen upphäves bestämmelsen i 44 § andra stycket förordningen om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar (SFS 1955: 110) bör utgå.

Behovet av övergångsbestämmelser har framhållits i flera remissyttranden. Instämmande med Skånska hypoteksföreningen och Norrlands hypoteksförening har *Sveriges allmänna hypoteksbank* understrukt vikten av övergångsbestämmelser, vilka garanterar att gällande avtal om avverkningsbegränsning äger bestånd så länge kreditinrättningen finner behovet av avtalet kvarstå. Enligt *Norrlands hypoteksförening* bör sådan bestämmelse helst utformas så att långgivaren har att inom viss tid, förslagsvis ett år, efter begränsningslagens upphörande anmäla, att avtalet fortfarande skall gälla.

Disciplinär bestraffningsrätt för skogsvårdsstyrelserna

Skogsstyrelsens framställning

För skogsvårdsstyrelsernas verksamhet gäller bestämmelserna i reglementet den 28 juni 1946 för skogsvårdsstyrelserna och i förordningen den 30 maj 1941 (nr 350) angående skogsvårdsstyrelser.

Skogsstyrelsen erinrar, att varken i skogsvårdsstyrelseförordningen eller eljest bestämmelser finns meddelade om rätt för skogsvårdsstyrelse att tilldela befattningshavare hos styrelsen disciplinär bestraffning. I fråga om hushållningssällskapen, vilka enligt styrelsens mening intager en liknande offentlighetsrättslig ställning som skogsvårdsstyrelserna, hade däremot uttryckliga föreskrifter i ämnet utfärdats i 10 § kungörelsen den 5 december 1947 (nr 929) om statsbidrag till avlönande av vissa befattningshavare hos hushållningssällskap, m. m. Även om, fortsätter styrelsen, motsvarande bestämmelser saknats för skogsvårdsstyrelsernas del, har styrelserna tidigare i en del fall verkställt disciplinära ingripanden mot befattningshavare för fel eller försummelse i tjänsten. En sådan befogenhet har därvid förutsetts tillkomma styrelserna enligt sakens natur. Den 24 maj 1949 har emellertid regeringsrätten i meddelat utslag på besvär av en skogsvårdsstyrelsetjänsteman angående fel i tjänsten undanröjt vederbörande skogsvårdsstyrelses beslut att tilldela tjänstemannen varning, enär det enligt lag eller författning icke tillkom skogsvårdsstyrelsen att, på sätt skett, ådöma tjänstemannen disciplinär bestraffning.

Skogsstyrelsen anför vidare, att det måste anses innebära allvarliga olägenheter, om skogsvårdsstyrelserna i fortsättningen skulle vara betagna möjligheten att — i annan form än genom meddelande av avsked vid kontraktstidens utgång — disciplinärt inskrida mot tjänsteman, som gör sig skyldig till fel eller försummelse i tjänsten eller brister i anständigt uppträdande. Alla skäl syntes tala för att skogsvårdsstyrelserna i detta hänseende borde tillerkännas motsvarande befogenheter, som tillkom offentliga myndigheter i allmänhet. Bestämmelserna i ämnet torde böra utformas i huvudsaklig överensstämmelse med de för hushållningssällskapen utfärdade föreskrifterna. Beslut angående ådömande av disciplinär bestraffning borde av befattningshavare få överklagas hos Kungl. Maj:t i vanlig ordning. Till undvikande av varje tvekan syntes uttrycklig föreskrift i ämnet böra meddelas. Det föreföll skogsstyrelsen lämpligast, att de förordade bestämmelserna intogs i skogsvårdsstyrelseförordningen under en nytillkommen 10 §. Paragrafen borde få följande lydelse:

»Gör befattningshavare sig skyldig till fel eller försummelse i tjänsten eller brister han i anständigt uppträdande, må skogsvårdsstyrelse efter omständigheterna antingen tilldela honom varning eller döma honom till mistning av lön för högst 30 dagar eller till suspension i högst tre månader.

Har den felande icke låtit sig därav rätta eller har han gjort sig skyldig till fel av svårare beskaffenhet, må skogsvårdsstyrelse skilja honom från befattningen utan iakttagande av eljest stadgad uppsägningstid.

Över skogsvårdsstyrelsens beslut, som avses i denna paragraf, må klagan föras hos Kungl. Maj:t inom trettio dagar efter den dag, då klaganden erhöll del av beslutet.»

Remissyttranden

Förslaget om att i skogsvårdsstyrelseförordningen skall införas bestämmelser angående disciplinär bestraffningsrätt har lämnats utan erinran såväl av de genom skogsstyrelsens försorg hörda skogsvårdsstyrelserna som av Länsjägmästareföreningen och Sveriges kommunaltjänstemannaförbund. Sistnämnda organisation samt skogsvårdsstyrelsen i Stockholms län har dock förordat, att det av skogsstyrelsen upprättade förslaget till föreskrifter kompletterades med bestämmelse, att innan beslut i disciplinärt ärende fattades vederbörande befattningshavare skulle beredas tillfälle att inom viss tid inkomma med förklaring.

Departementschefen

1930 års lag angående begränsning i rätten att avverka skog å intecknad fastighet tillkom i anslutning till vissa åtgärder för utvidgning av den fasta primära jordbrukskrediten. Lagens syfte var därvid att bereda fastigheters skogsvården sådan stadga, att de kunde göras till underlag för primärbelåning. Genom lagen skulle sålunda hypoteksföreningarna vid belåning av

skog med utnyttjande av i lagen angivet förfarande kunna tillförsäkra sig vissa garantier mot värdeminskande avverkningar. Efter författningsändring har lagen sedermera blivit tillämplbar även på andra långgivare än hypoteksföreningar.

Riksdagens revisorer har i berättelse för verksamhetsåret 1953 ifrågasatt viss ändring i begränsningslagen och därvid bl. a. anfört, att enligt vad revisorerna erfarit, begränsningslagens bestämmelse att försäljningssumman av eller ersättningen för olovligen avverkat virke i första hand skulle användas för betalning å det lån för vilket skogen utgjorde säkerhet, i ett antal fall syntes ha lett till att skogsägare med in-tecknad fastighet berett sig fördelar genom att företaga sådan avverkning i tider med höga virkespriser. Revisorer-na ansåg därför, att det borde övervägas om ändring i denna bestämmelse kunde åstadkommas utan att in-teckninghavares rätt trädde för nära eller förutsättningarna för skogsbelåning försämrades. Den av skogsstyrelsen företagna utredningen har närmast föranletts av detta spörsmål men har omfattat en översyn av lagen i dess helhet.

Styrelsen har övervägt dels ändring i, dels upphävande av lagen och funnit övervägande skäl tala för sistnämnda alternativ. Styrelsen har därvid särskilt beaktat, att 1948 års skogsvårdslag i flera avseenden erbjuder långgivare ett bättre skydd än vad som var fallet med 1923 års lag, som gällde då begränsningslagen antogs, samt att skogsvårdsstyrelsernas uppsiktsmöjligheter ökat, främst genom större personal och förbättrade kommunikationer. Styrelsen har vidare funnit, att den nuvarande begränsningslagen icke längre har någon betydelse för bottenlångivningen. Beträffande den stats-garanterade långivningen var enligt styrelsens åsikt lagen måhända icke obehörlig, men dock umbärlig. Eventuella ogynnsamma verkningar av ett slo-pande av lagen skulle vid sådan långivning endast drabba staten i egenskap av garantigivare. Det ökade risktagande, som ett bortfall av lagen möjligen kunde medföra för staten, skulle dock kunna begränsas genom att skogs-vårdsstyrelserna ålades rapportskyldighet beträffande sådana utstämplingar och avverkningar å garantibelånade fastigheter, vilka påbörjats utan skogs-vårdsstyrelsens medverkan. Skogsstyrelsen föreslog därför, att lagen upphävdes samt att bestämmelser om rapportskyldighet till garantigivare intogs i förordningen angående skogsvårdsstyrelser.

Av vad i remissyttrandena anförts bestyrkes, att lagen vid bottenlångivning endast kommit till användning i mindre omfattning. De långgivare, som förmedlar dylika lån, har också — med något undantag — ansett sig kunna tillstyrka skogsstyrelsens förslag. Däremot har de myndigheter, som inom sina verksamhetsområden har att lämna statslån eller kreditgaranti, i regel bestämt motsatt sig att lagen upphäves. Det har därvid bl. a. anförts, att lagen var av största betydelse för högbelåningen och att ett upphävande av lagen knappast kunde undgå att återverka på kreditvärdena. Det har även framhållits, att genom avverkning av icke utvecklingsbar skog det var möjligt att inom gränserna för 1948 års skogsvårdslag avsevärt minska belånad skogsfastighets värde. Av vad lantbruksstyrelsen anfört torde vidare fram-

gå, att inom styrelsens verksamhetsområde missbruk av det slag som riksdagens revisorer antytt praktiskt taget icke förekommit. Ej heller övriga remissyttranden har givit belägg för att lagens förverkandebestämmelser utnyttjats på otillbörligt sätt.

Vad först angår *frågan om upphävande av begränsningslagen* delar jag den av skogsstyrelsen och remissinstanserna uttalade uppfattningen, att den numera är obehörlig som skydd för bottenlångivningen. Även för den icke statsgaranterade långivningen i övrigt torde lagen numera vara av föga betydelse. Tillräckligt skydd synes därvid föreligga i gällande krav på säkerhet och skogsvårdslagens bestämmelser, särskilt om — på sätt jag i fortsättningen kommer att förorda — dessa kompletteras med skyldighet för skogsvårdsstyrelserna att till vissa långgivare lämna rapport om sådan utstämpling eller avverkning av skog å intecknad fastighet, som påbörjats i strid med lånevillkor. När det gäller den belåning, som utövas av lantbruksstyrelsen och lantbruksnämnderna, är läget däremot ett annat. Som lantbruksstyrelsen anfört ligger inteckningssäkerheten då ofta så högt, att avverkning av skog kan medföra risk för förluster även om den sker inom skogsvårdslagens ram. I vissa fall har därför som lånevillkor uppställts avverkningsbegränsningar, som går utöver vad som gäller enligt nyssnämnda lag. Om sådana överenskommelser ej längre skulle kunna skyddas enligt begränsningslagen, torde lån och lånegarantier ej kunna lämnas i den utsträckning som nu sker. Ett upphävande av lagen skulle alltså kunna medföra minskade möjligheter för ägare av jordbruksfastigheter med skog att erhålla lån genom lantbruksorganisationens medverkan. Att detta skulle kunna bli en följd av att begränsningslagen upphävdes har framhållits eller antytts även av andra remissinstanser, bl. a. bostadsstyrelsen, statskontoret och sparbanksinspektionen. Då enligt min mening en åtgärd, som kan medföra minskade förutsättningar för belåning av fastigheter med växande skog, icke bör komma i fråga, kan jag icke förorda att begränsningslagen upphäves. Däremot torde, såsom bostadsstyrelsen framhållit, en ändring böra ske beträffande kretsen av de långgivare, på vilka lagen skall bli tillämplig. Denna fråga torde jag senare få anmäla för Kungl. Maj:t. Redan nu vill jag dock framhålla, att bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna vid sin kreditgivning torde ha minst samma behov som lantbruksorganisationen av att tillämpa begränsningslagen. Å andra sidan synes det icke vara erforderligt att lagen, i fråga om annan långivning än den statsgaranterade, i fortsättningen blir tillämplig på följande, i gällande tillämpningskungörelse nämnda långgivare, nämligen riksbanken, postsparbanken, fullmäktige för folkpensioneringsfonden, hypoteksföreningar, bankaktiebolag, försäkringsbolag, sparbanker, centralkassor för jordbrukskredit och jordbrukskassor.

Beträffande frågan om *begränsningslagens förverkandebestämmelser* bör ändras kan det visserligen framstå som principiellt otillfredsställande, att värdet av förverkad egendom i första hand användes till avbetalning på den brottsliga skuld och sålunda kommer denne till godo. Detta förhållande har

emellertid som tidigare anförts uppmärksammats redan vid tillkomsten av lagen. Vid ståndpunktstagandet i denna fråga bör beaktas, att avsikten med lagen är att ge långivarna ett skydd mot att värdet av panten minskas genom överavverkning av skog. Det är då naturligt att, om sådan avverkning sker, värdet av det avverkade kommer panthavaren till godo i stället för den värdeminskning som panten undergått. Såsom lantbruksstyrelsen och några andra remissinstanser påpekat skulle långgivarens ställning eljest försämrans både därigenom att han går miste om en del av pantsäkerheten och därigenom att låntagarens ekonomiska ställning försvagas, då han har att utge vederlag till skogsvårdskassan. Det synes ej vara anledning antaga, att bestämmelsen annat än i något enstaka fall skall missbrukas på så sätt att en låntagare i ett läge då skogspriserna är höga verkställer överavverkning i avsikt att, om åtgärden upptäcker, påtaga sig bötesstraff för att få sin skuld till långivaren nedsatt med ett belopp motsvarande värdet av det avverkade. Som lantbruksstyrelsen och bostadsstyrelsen påpekat torde nämligen en fastighetsägare, som gör överavverkning, avse att därigenom täcka ett aktuellt penningbehov. Att han skulle verkställa en sådan åtgärd i avsikt att intäkten skulle gå till förtidsamortering på ett inteckningslån och alltså ej ge honom någon omedelbar ekonomisk fördel synes däremot ej antagligt. Jag delar därför den uppfattning som nämnda remissinstanser företräder i denna fråga och kan icke förorda någon ändring av principen, att värdet av det förbrukta virket i första hand skall komma långivaren till godo. — Sparbanksinspektionen har föreslagit, att, utan att denna princip rubbas, lagen ändras så, att behållningen av förbrutet virke skall inlevereras till skogsvårdskassan för att där fonderas och spärras till säkerhet för lånet. Om vid fördelning av köpeskillning efter exekutiv försäljning av den intecknade fastigheten brist uppkom för långivaren, skulle det spärrade beloppet få tagas i anspråk, varvid för låntagaren skulle uppkomma en motsvarande skuld till skogsvårdskassan. Denna lösning synes visserligen ur principiell synpunkt vara tilltalande. För långivaren skulle förslaget emellertid medföra den olägenheten att, om låntagaren brast i sin amorteringsskyldighet, exekutiv auktion alltid måste sökas för att långivaren skulle få möjlighet att tillgodoräkna sig det spärrade beloppet. För min del finner jag ej skäl att göra avsteg från den ståndpunkt, som intogs vid lagens tillkomst. Nuvarande förverkandebestämmelser torde bäst tjäna lagens syfte och bör därför, även om vissa principiella skäl kan anföras mot dem, kvarstå i oförändrad lydelse.

Även om i enlighet med mitt förslag begränsningslagen bibehålles oförändrad torde det, såsom några remissinstanser påpekat, vara av värde att skogsvårdsstyrelserna åläggas viss *rapportskyldighet* till långivare. Skogsstyrelsen har föreslagit, att i samband med att begränsningslagen upphävdes rapportskyldighet borde införas för skogsvårdsstyrelser men blott emot den som lämnat statlig lånegaranti. Mot denna inskränkning har flera remissinstanser gjort invändning. Sparbanksinspektionen har sålunda hävdad, att varje långivare som nu kan tillämpa begränsningslagen bör ha möjlighet

att få rapport om utstämplingar och avverkningar på den intecknade fastigheten, och har vidare ifrågasatt om icke rapportskyldigheten borde omfatta jämväl skogsvårdsstyrelsens egna utstämplingar. Andra remissinstanser har uttalat, att möjlighet att få rapporter bör stå till buds för alla långgivare, på vilka begränsningslagen nu är tillämplig. I ett yttrande har föreslagits, att rapportskyldigheten skall gälla mot envar, som lämnat lån mot inteckning i fastighet med växande skog. Från några lantbruksnämnders sida har framhållits, att rapportskyldighet bör införas även om begränsningslagen bibehålles. För min del har jag kommit till den uppfattningen, att viss rapportskyldighet för skogsvårdsstyrelsen bör införas även om begränsningslagen kvarstår. Som jag tidigare antytt torde härigenom kretsen av de långgivare, på vilka lagen nu är tillämplig, kunna minskas. Vidare torde, även då lagen är tillämplig, långgivare i många fall kunna nöja sig med rapporter i stället för att träffa överenskommelser enligt nämnda lag. I enlighet med dessa synpunkter bör rapportskyldighet gälla icke blott, såsom skogsstyrelsen föreslagit, mot statlig myndighet utan även mot de långgivare på vilka begränsningslagen nu är tillämplig, dock med undantag av fullmäktige för folkpensioneringsfonden och postsparbanken, vilka enligt uppgift i remissyttrandena icke utlämnar lån mot inteckning i fastighet med växande skog. I fråga om rapportskyldighetens omfattning delar jag skogsstyrelsens och flertalet remissinstansers uppfattning, att den blott bör avse stämpling eller avverkning som i strid med lånevillkor påbörjats utan skogsvårdsstyrelsens medverkan. Detta hindrar givetvis icke, att skogsvårdsstyrelse efter frivillig överenskommelse med långgivaren och med låntagarens samtycke lämnar uppgifter även om annan stämpling eller avverkning. Skyldighet härtill bör dock icke stadgas. I de fall, då statlig garanti lämnats för lån, bör rapportskyldigheten såsom skogsstyrelsen föreslagit gälla mot garantigivaren i stället för långgivaren. Skogsvårdsstyrelserna bör ha rätt till skälig ersättning. Bestämmelser om rapportskyldigheten torde böra införas i skogsvårdsstyrelseförordningen, lämpligen som ett femte stycke i dess 4 §. Införes denna skyldighet för skogsvårdsstyrelserna torde, såsom jag förut antytt, tillämpningen av begränsningslagen väsentligt kunna inskränkas. Vidare förutsätter jag, att långgivarna endast då verkligt behov därav föreligger kommer att utnyttja möjligheten att erhålla rapporter. I fråga om bottenlån synes sådant behov knappast föreligga. Även vid den övriga bankmässiga långgivningen torde den kontroll över avverkningen som sker enligt skogsvårdslagen i regel vara tillfyllest.

Vad härefter angår frågan om *disciplinär bestraffningsrätt* för skogsvårdsstyrelserna har skogsstyrelsen erinrat om att hushållningssällskapen, vilka intager en offentligrättslig ställning som är jämförbar med skogsvårdsstyrelsernas, äger sådan bestraffningsrätt över sina tjänstemän. Jag delar skogsstyrelsens och remissinstansernas mening, att sådan befogenhet bör finnas även för skogsvårdsstyrelserna. Allmänna bestämmelser om åtal och disciplinär bestraffning är numera lämnade i allmänna verksstadgan. Bestäm-

melserna, för vilkas tillämpning å viss myndighet fordras föreskrift av Kungl. Maj:t, innehåller i huvudsak följande. I 22 § stadgas, att om chefen eller ledamot av myndigheten eller byråchef eller därmed jämställd eller högre tjänsteman beträdes med ämbetsbrott åtal skall ske vid hovrätt. I samband härmed torde jag få påpeka, att enligt stadgande i 9 § förordningen angående skogsvårdsstyrelser ordförande, ledamöter och tjänstemän vid skogsvårdsstyrelse är underkastade ämbetsmannans ansvar. I 23 § verksstadgan givnes bestämmelser om olika disciplinära bestraffningsåtgärder och om rätt för tjänsteman att uttala sig innan fråga om sådan åtgärd prövas. I 24—26 §§ lämnas föreskrifter rörande suspenderad tjänstemans rätt till tjänstebostad, om skyldighet för myndigheten att i vissa fall göra åtalsanmälan samt om avstängning av tjänsteman, mot vilken åtal anställts eller disciplinärt förfarande inletts. Bestämmelserna i 23 och 25 §§ gäller ej sådan tjänsteman som avses i 22 §. 27 § innehåller en regel enligt vilken i händelse av lika röstetal vid omröstning i fråga, som avses i 23—26 §§, den mening skall gälla, som är den för tjänstemannen lindrigaste. Slutligen stadgas i 28 §, att föreskrifterna i 23—26 §§ ej skall gälla tjänsteman som i sin tjänst hos myndighet är underkastad ansvar såsom krigsman. — Enligt min mening synes frågan om skogsvårdsstyrelsernas befogenheter i förevarande avseende lämpligen böra lösas så, att bestämmelserna i 23—28 §§ i allmänna verksstadgan genom föreskrift i 9 § förordningen angående skogsvårdsstyrelser göres tillämpliga även på styrelserna. Härvid bör emellertid uppmärksammas, att av länsjägmästarna några innehar byråchefs löneställning. Dessa bör emellertid vara underkastade samma bestämmelser om åtal och disciplinär bestraffning, som övriga tjänstemän vid skogsvårdsstyrelserna. Enligt 2 § nyssnämnda förordning skall skogsvårdsstyrelses beslut om tillsättande av länsjägmästare underställas Kungl. Maj:ts prövning. Skulle en skogsvårdsstyrelse mot en länsjägmästare tillgripa en så sträng bestraffning som avsättning, synes jämväl beslutet därom böra underställas Kungl. Maj:t. I enlighet med det anförda bör i samband med hänvisningen till verksstadgan i 9 § föreskrivas, att länsjägmästare icke skall vara undantagna från de i 23 och 25 §§ meddelade bestämmelserna samt att skogsvårdsstyrelses beslut om avsättning av länsjägmästare skall underställas Kungl. Maj:ts prövning. Den föreslagna ändringen av 9 § medför, att de i 3 § av förordningen givna omröstningsreglerna bör jämkas. Vidare torde, såsom skogsstyrelsen föreslagit, uttrycklig bestämmelse om besvär rätt i disciplinärärenden böra införas. Detta synes lämpligen kunna ske genom ändring i 2 § tredje stycket, vari nu finnes bestämmelser om besvär rätt över beslut om tillsättande eller entledigande av personal samt om tillämpning av avlösningsföreskrifter. Ändringen bör innebära, att bland de beslut över vilka besvär må föras även nämnas sådana som avser disciplinär bestraffning. Besvärstiden är nu angiven till trettio dagar efter den dag, då beslutet tillkännagivits genom anslag i styrelsens lokal. I enlighet med vad som föreskrivits i 29 § allmänna verksstadgan synes besvärstiden böra ändras till tre veckor. Anslag av sådana beslut, som enligt stadgandet får överklagas, torde blott

böra ske om beslutet avser tjänstetillsättning. I övriga fall bör beslutet delgivas den som berörs därav. I 2 § synes därför i detta sammanhang jämväl böra göras den jämkningen, att besvärstiden blott då beslutet avser tjänstetillsättning skall löpa från den dag då det tillkännagavs genom anslag, medan i övriga fall utgångspunkten skall vara delgivningsdagen.

De i det föregående föreslagna ändringarna i förordningen angående skogsvårdsstyrelser torde böra träda i kraft den 1 juli 1957.

Som jag tidigare nämnt synes, om den föreslagna uppgiftsskyldigheten för skogsvårdsstyrelserna genomföres, något behov icke komma att finnas för bl. a. hypoteksföreningar att vid den icke statsgaranterade långivningen tillämpa begränsningslagen. I 44 § andra stycket förordningen den 4 mars 1955 (nr 110) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar stadgas emellertid, att vid belåning av växande skog styrelsen för hypoteksförening, därest styrelsen finner det erforderligt, skall träffa överenskommelse enligt begränsningslagen. Denna bestämmelse torde böra upphävas samtidigt som de av mig föreslagna ändringarna i skogsvårdsstyrelseförordningen träder i kraft. Samtidigt bör en redaktionell jämkning ske i 52 § förstnämnda förordning.

I överensstämmelse med vad sålunda anförts har inom jordbruksdepartementet upprättats förslag till förordning om ändring i förordningen den 30 maj 1941 (nr 350) angående skogsvårdsstyrelser samt förordning angående ändrad lydelse av 44 och 52 §§ förordningen den 4 mars 1955 (nr 110) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar.

Föredragande departementschefen hemställer, att ifrågavarande författningsförslag måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Kungl. Höghet Regenten.

Ur protokollet:

Ulla B. Silén